

DIENOS ĮNIOS
1945 m. lapkričio m. 10 d.

Min. Atlee kalba.

Prieš išvykdamas į Jungt. Amerikos Valst. min. pirm. Atlee, jo garbei vakar su-
ruostame bankete pas Londono burmistrą, pasake tokia kalba: "As vykstu pasi-
kalbėti su prez. Trumana ir Kanados min. pirm. Mackensie King del pasaulines
politikos, atomines bombos sviesoje". Toliau min. suabejojo, ar nebus dar bai-
sesnes karo priemonės atomines energijos pagalba atidengtos? Visam pasau-
liui suzinojus šias priemones yra labai keblu ir pavojinga, kad jos kur nors
nebutu pavartotos. Ir toji atsakomybė guli ant Amerikos ir Anglijos pečių.
Galima išivaizduoti, koks baisus yra tai ginklas. Nera pasaulyje tokios ga-
lybės, kuri įsistusi saugi nuo to ginklo. Argi sie karo baisumai nepamokys
žmonių. Juk žmogui pasaulyje tenka daugiau kaip keli kv. metrai žemės, argi
jis negali išsistiekti. As manau todėl, kad karas viena karta bus tik praei-
ties baisenybė. Tai ka supranta šiandien Londono gyventojai, turi suprasti
visas pasaulis. Ir tik tada kai jis supras, karo nereikės. Su šiomis mintimis
vykstu į Vasingtoną" - kalbėjo toliau min. Atlee. Atejo pas laikas, kada pa-
prastas 20 amžiaus žmogus išgelbės pasaulį. Buvo istorinės garsenybės, kurios
zlugo. Paprastas žmogus turi atstatyti naują pasaulį. Mes norim pasaulio, kur
visos šalys, mažos ir didelės, turetu vienodas teises, mes norim socializmo
paremto teisingumo. Yra tautų, kurios siekia jėgos ir viespatavimo, yra tau-
tų, kurios tik už savo idealus kovoja. Suvienytu Tautų Org-ai yra prieš
akis svarbus uždavinys išlyginti visas tautų nesantaikas. Min. pasidžiauge,
kad pirmas tos organizacijos posėdis ivyks Londone. Todėl anglai gali di-
džiūotis. Pilnoji demokratija galima igyvendinti tik per laisvus rinkimus,
Taip kaip Anglijoje, kur viespatauja žodžio, isitikinimu, parlamento ir kitos
laisvės. Jei ir susidaro nuomoniu skirtumas, tas nieko netrukdo susitarti,
tik dar daugiau visus sujungia. Del Anglijos ukines padeties min. pasake-
mes norime kaip galima greiciau pastatyti Anglijos uki ant kojų. Del Angli-
jos imperijos vidaus politikos - Anglija yra pasiryžusi visur leisti lais-
vai apsispresti. Indai jau nuo 1921 metu turi savo uzs. reik. ministeri. Da-
bar po karo buvo daug tolimesniu zingsniu padaryta krastu laisvei isplesti.
Burma yra pakeliui į nepriklausomybę. Jamaikai, Malta numatytos savivaldos.
Bandymai igyvendinti laisve daromi visose Anglijos kolonijose, bet itakos
srityse. Anglija nenori viespatavimo. Min. Atlee baige šiais žodžiais: "As kal-
bejau apie karo baime ir baisumus, kurie užgulta žmonija naujame kare. As
turiu karsta nora padėti artimui ne nusimines ir suglumes šiu baisumu aky-
vaizdoje, bet pilnas energijos ir pasiryžimo.

Pasitarimai prasides rytoj.

Atlee lektuvo laukiama nusileidžiant Vasingtone. Rytoj didžiojo (1918m) karo

paliaubu diena, prez. Trumana ir Atlee, Trumano jachtoje aplankys uzs. reik.
min. Byrnes ir lordas Halifaxas.

Gen. Eisenhoweris vyksta į Vasingtoną. Gen. Eisenhoweris lektuva is Berly-
novyksta trumpam laikui į Vasingtoną.

Komunistu demonstracijos Rumunijoje. Minint karaliaus Michailo gimimo
diena Buchareste, komunistai megino demonstruoti. Į demonstrantus politi-
ja atidare ugni.

Bulgarija. Bulgarijoje atsauktas isimtys stovis.

Mire feldmars. Mackensenas. Didžiojo karo dalyvis feldmarsalas Mackense-
nas vakar, eidamas 96-šius metus, mire britu zonoje, savo ukyje.

Karo reparacijos. Karo reparacijų konferencijoje Paryžiuje dalyvauja
17 valstybių. Lenkija ir Sov. Sąjunga nedalyvauja. Pirmoji reparacijų suma
pateike Prancuzija. Suma siekia 5.000 milijardų franku.

Minimos 1918 m. karo paliaubos. Rytoj Berlyne laukiant sirenomų 2 minu-
tes bus sustabdytas judejimas. Parysyje su 1918 m. karo paliaubu diena Bri-
tu daliniai dalyvaus iskilmingose pamaldose.

Atitraukiamos kariuomenės is Cekoslovakijos. Nuo 1 gruodžio numatoma
atitraukti amerikiečių ir rusų okupacines igulas is Cekoslovakijos.

Tripolitanių ramu. Bendra padėtis Tripolitanių nurimo. Tik kai kur
buvo vietiniu susiremimu. Per prieš tai ivykusias demonstracijas zuvo apie
100 žydu.

Padėtis Javoje. Vadovaujanti sąjung. gener. Javoje indonezu sukilėliams
iteike ultimatumas padėti ginklus. Sukilėliai dar neatsake. Ultimatumo termi-
nas baigiasi šiandien ryto.

nas baigiasi siandien rvto.

Anglijos spauda. Anglu spauda dar ir vakar polemizuoja Bevino kalba. "Manchester Guardian" raso, kad daugeli darbo partijos atstovu Bevino kalba pritrenkusi. Laikrascio nuomone Bevino kalba galima lyginti su prez. Trumano ir Molotovo kalba. Tik joje dar daugiau zymu aiskumas ir idealizmas. Molotovo kalboje dar jautesi ginklu panegirika ir ateities taikos planai. Bevinas gi auksciausiai iskele Suvienytu Tautu Org-ja. Joje jis iziuri didziausia taikos tvirtove. Is Molotovo kalbos buvo galima spresti jog Sovietai nepasitiki kitomis valstybemis. Molotovas pasake, kad yra dar vietu, kur vadovauja fasizmo cenzura. Taciau tas pats yra Sovietu S-goj. Rusamsiskas atrodo keblu, sunku lyg tai jie vieni gyventu pasaulyje. "Temps" raso apie padeti Javoje. Be to, laikrastis duoda vaizdus is Jugoslavijos, kuri stovi dabar rinkimu zenkle. Kovos tarp partiju ~~karu~~ tarp komunistu ir nekomunistu nera, bet yra kova tarp naujosios Jugoslavijos ir senosios. Yra sudarytas tautinis frontas, kuris ir isstatytas rinkimuose. Opozicija sudaro senieji monarchistai, kurie tikisi paramos is vakaru valstybiu. Tautinis vieningumas subure 6 Jugoslavijos tautas i viena vieneta. Kiti laikrasciai pasisako del Atlee keliones, karininku demobilizacijos ir kt. klausimu.

AMERIKOS IGALIOJIMAS BULGARIJAI I MASKVA. Amerikos uzs.reik.m-jos specialus igaliojimas Bulgarijai ir Rumunijai vyksta tartis i Maskva.

KERENSKIS AUSTRALIJOJ. Žinomas Rusijos politikas revoliucijos metu Kerenskis atvyko i Australija. Atvykimo tikslas nežinomas. Jis gyvena istremime nuo 1917 metu.

Amerikos atstovu Artimuosiuose rytuose konferencija. Vasingtone ivyko konferencija visu Amerikos diplomatinu atstovu, reziduojanciu artimuosiuose rytuose. Konferencija baigesi ir daugumas atstovu isvyko atgal i paskyrimo vietas.

D. Britanija ir Amerika paskyre politinius atstovus Austrijai. D. Britanija ir Amerika paskyre politinius atstovus prie Rennerio provizorines vyriausybės, Jais paskirti buve prie vyriausiuju karo vadu politiniais patarėjais. Austrijos atstovai busia taip pat tuoj paskirti.

Surabajoj kovos baigesi. Surabajoj, Javos saloj baigesi kovos ir atsistatyt tvarka. Britai panaudojo aviacija ir artilerija. Surabaja buvo didziausias neramumu saltinis. Indonezu pasipriesinimas buvo silpnas.

Vakar pirmojo didziojo karo paliaubu diena. Vakar visam pasaulij pamineta pirmojo didziojo karo paliaubu diena. Anglijoj iskilnese dalyvavo ir karalius. Pamineta 1.400.000 abiejų karu britu auku. Amerikoje iskilnese dalyvavo prez. Trumanas. Atlee ir King. Paryziuj minejime dalyvavo gen. de Gaulle ir pasake kalba.

Jugoslavijos rinkimai. Vakar Jugoslavijoje ivyko rinkimai. Rinkimai praeje sventiska nuotaika su dainomis ir tautiniais sokiais. Rinkimuose dalyvavo per 80% turinciu teise balsuoti. Kandidatus isstate tik pozicija-tautinis frontas. Opozicija rinkimuose nedalyvavo. Kandidatu isstatyta du kart daugiau, negu turi but isrinkta. Iki siol turimais daviniais uz tautinio fronto kandidatus balsavo didele dauguma balsuotoju. Galutiniai rezultatai bus paskelbti siandien. Opozicija galejo savo principini nusistatyma pareiksti, nes buvo 2 urnos.

Trumanas uztikrino parama UNRRA. Prez. Trumanas kreipesi i UNRROS pirmininke Lehmaną rastu, kuris uztikrino Amerikos parama UNRRES organizacijai.

Nauja vyriausybė Vengrijoje. Vengrijoje smulkiuju ukininku partijos vadas Tildy sudare nauja vyriausybę. I Vyriausybę ieina smulkiuju ukininku partijos 7 ministrai, ju tarpe ir uzs.reik. ministras, komunistu 3 ministrai, socialistu 3 ministrai ir tautiniu ukininku 1 ministras. Smulkesnis ministrų pavadinimas dar nežinomas.

Kalbejo feldmarsalas Montgomery. Sestadieni kalbejo feldm. Montgomery. Jis pareiske, kad britu kariuomene Vokietijoje dar kiliks labai ilgai laikui. Kariuomenes uzdavims islaikyti rimti ir tvarka ir ziemos metu ir visomis priemonemis rimti karine valdzia. Padalinimas zonomis kariniu atzvilgiu butinai reikalingas, bet civiline valdzia galetu but subendrinta. Maitinimo padetis dar niekad nebuvo tokia rimta nuo pat okupacijos pradzios kaip dabar.

pasitarimus nieko nepranesama. Gerai informuoti korespondentai pranesa, kad svarbiausias pasitarimu punktas - atomines energijos kontrole, bet esa pirmiausia svarstomi santykiai su Sov. S-ga, nuo kuriu vienokio ar kitokio issprendimo priklausu ir atomines energijos problemos issprendimas. Korespondentai pranesa, kad Atlee iteikes prez. Trumanui Anglijos vyriausybei isdirbta plana atomines energijos kontrolei. Planas turi tris punktus, kuriais siuloma: 1) perduoti atomines energijos ir atomines bombos kontrole, gamybos paslapti ir gamyba Jungt. Tautu Org. Saugumo Tarybai, 2) ipareigoti ir pasizadeti visiems saug. tarybos nariams nesiimti atskirai jokios atomines bombos gamybos ir joku veiksmu ja naudojant, bet viska, kas yra susiję su atomine energija ir kitais isradimais karo reikalams, spresti bendrai saugumo tarybos remiose. 3) pareikalauti Sov. S-ga iteikti pagaliau galutinus savo reikalavimus savo nuolat keliamus saugumui garantuoti. Pagal korespondentus, jeigu prez. Trumanas ~~net~~ si pasiulyma priimsias, tai artimiausiu laiku tenka laukti triju didziuju susitikimo, kur busia galutinai isspresti visi aktualus pasaulio reikalai. Antradieni Atlee kalbes bendrame Amerikos senato ir kongreso posedyj.

Rumunijoje 13 uzmustu ir daug suzeistu. Karaliaus Mykolo gimimo dienos proga Grozos vyriausybė buvo uzdraudusi bet kokias demonstracijas ir isake ne svesti. Nors ir buvo uzdrausta, bet pries karaliaus rumus susirinko apie 40.000 zmoniu, noredami pareiksti karaliui istikimybe ir protestuoti pries Grozos vyriausybę. Atvyke sunkvezimiais komunistai vazinejo po minia ir bande demonstrantus issklaidyti. Kilo mustines, kurios butu baigtos komunistu pralaimėjimu, bet jie iskviete kariuomene. Kariuomene panaudojo saunamuosius ginklus. Kautynes ir demonstracijos tesesi 6 valandas. Per kautynes uzmusta 13 zmoniu, suzeista kelios desimtys. Po siu kruvinu ivykiu Bukaresto radijas pranesa, kad tautines agraru partijos nariai, kuriai vadovauja Maniu ir tautines liberalu partijos nariai, kuriai vadovauja Bratianu, pasinaudodami monarchistu susiburimu, bande surengti anarchistines demonstracijas. Buves pralietas nekaltas kraujas, uz kuri esa atsakingos sios dvi partijos, vykdomi masiniai tu partiju nariu suemimai. Sestadieni jau buvo suimta per 1000 suiminejama ir toliau.

Paryziaus radijas apie Amerikos konferencija. Sestadieni Paryziaus radijas vokieciu kalba valandele vyriausias redaktorius Florian Cavarac darydamas politiniu savaites ivykiu apzvalga pareiske, kad didziausias politinis praetos savaites ivykis esas Atlee kalione i Amerika. Toj konferencijoje tures but isspreistas visos aktualios ir svarbios pasaulio problemos. Is ju dabar esanciu dvi pacios svarbiausios: 1) atomo bomba ir 2) vakarinu sajungininku

santykiai su Sov. Sajunga. Nuo antrosios problemos issprendimo priklausu ir pirmosios issprendimas. Po Molotovo, Bevino ir Churchill kalbu lauktas Maskvos ir Londono bei Vasingtono santykiu atslugimas neatejo, nors visos kalbos ir pasizymejo iki tol negirdetu atvirumu. Ypatingai daug gandu ir speliojimu esa kilo po Stalino nedalyvavimo spaliu revoliucijos sventeje ir nepasakymo numatytos politines kalbos. Vieni laikrasciai rase apie Stalino sunkianliga, kiti tvirtino esa Stalinas jau mires ir pan. Siuo metu pasaulij stipriai kalbama, kad Stalinas esas isvykes i Amerika dalyvauti prez. Trumano ir Atlee konferencijoje. Jeigu tai pasitvirtintu, tai reikstu visiska padeties atslugima. Sitoks tvirtinimas esa turis pagrindo, nes kas galejo Stalina sutrukdyti dalyvauti revoliucijos sventeje, kurioj jis kiekvienais metais pats asmeniskai dalyvavo, jei ne kelione. Esa jis jau galejo but isvykes sventes metu, nes kelione laivu ilgai uztrunkanti. O ir numatyta pasitarimu vieta ne Baltuosiuose Rumuose, bet prez. Trumano jachteje sitokius samprotavimus patvirtina, nes jachta Rusijos valstybes vyrui kaip tik tik duodanti ta sauguma garantija, kurios jis nori. Esa pasitarimai busia tikrai platesnio masto negu skelbiama, nes busianti svarstoma pavyzdziui ir Vokietijos problema. Vienas Prancuzijos aukstu diplomatu esa isvykes i Amerika isdestyti Prancuzijos nusistatymo Vokietijos problemos atzvilgiu. O ir ~~gen. Eisenhower~~ Eisenhowerio staigus isskridimas Amerikon turis rysis su konferencija, nors oficialiai ir pranesama, kad Eisenhoweris vykstas i Sena o saugumo komisijos posedi, bet tai esanti per menka priezastis sitokio vyro staigiam isvykimui. Be to, Eisenhoweris pries isvykdamas taresi su Zukovu, tai esas irgi irodymas, kad Eisenhoweris ruosesi dalyvauti konferencijoje. Po to Florian Cavarac suminejo visa eile antraeilu problemu, kurios bus sprendziamos Amerikos konferencijoje ir perzvelge visus smulkesnius praetos savaites politinius ivykius, kurie yra visiems gerai zinomi. Vyriausybės kariuomene kovoja su komunistais. Prie Mandzurijos sienos prasidejo smarkios kautynes Gangkaiseko kariuomenes su komunistu.